

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาความรับผิดชอบต่อความชำรุดบกพร่องของสินค้า

การค้าขาย ซื้อขายสินค้า ถือเป็นประกอบอาชีพอย่างหนึ่งที่สำคัญของผู้คนทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นการซื้อขายสินค้าขนาดเล็ก จน ไปถึงการซื้อขายสินค้าขนาดใหญ่ สินค้าที่ซื้อขายกันนั้น ในอดีตจะเป็นสินค้าที่มีกระบวนการขั้นตอนในการผลิตไม่ยุ่งยากซับซ้อน ใช้เวลาในการผลิตไม่นาน แต่ในปัจจุบันนั้นกระบวนการผลิตสินค้ามีความยุ่งยากและซับซ้อนมากขึ้น มีการคิดค้นเทคโนโลยีต่างๆมาใช้ในการผลิตสินค้า ซึ่งผู้ซื้อสินค้าทั่วไปจะไม่สามารถตรวจสอบได้เองหรือตรวจสอบได้ด้วยตาเปล่าเลยว่าสินค้านั้นผลิตมาถูกต้องหรือไม่ แข็งแรงทนทาน สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ จึงก่อให้เกิดความเสี่ยงแก่ผู้ซื้อสินค้านั้นไปว่าสินค้านั้นจะมีความสมบูรณ์เรียบร้อยหรือมีความชำรุดบกพร่องอยู่

เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป การซื้อขายระหว่างกันที่สินค้าเหล่านั้นถูกผลิตขึ้นโดยเทคโนโลยีขั้นสูงที่วิญญูชนทั่วไปไม่อาจจะทราบถึงความชำรุดบกพร่องได้โดยง่าย อีกทั้งวิธีการซื้อขายยังมีหลายรูปแบบ เมื่อพิจารณาถึงความชำรุดบกพร่องของสินค้าในกรณีดังกล่าวหากมีขึ้นยิ่งส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อที่เป็นผู้บริโภคและผู้ขายที่เป็นผู้ประกอบการ ซึ่งตามปกติความสัมพันธ์จะเป็นไปในลักษณะที่ผู้ประกอบการมีสภาพที่เหนือกว่าผู้บริโภคอยู่แล้วก็จะยิ่งส่งผลให้ความไม่สมดุลระหว่างผู้ประกอบการกับผู้บริโภคปรากฏกายชัดเจนนยิ่งขึ้น อันอาจก่อให้เกิดปัญหาขึ้นตามมาได้ อย่างเช่นกรณีที่เกิดขึ้นบ่อยในประเทศไทย คือ การที่ผู้บริโภคซื้อรถยนต์มา 1 คัน แล้วใช้ไปประมาณ 6 เดือนปรากฏว่ารถยนต์มีปัญหาขึ้น ถือว่าสินค้านั้นดังกล่าวมีความชำรุดบกพร่องแต่กรณีนี้ผู้ประกอบการชอบที่จะหลีกเลี่ยงไม่รับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของรถยนต์ดังกล่าว จึงเกิดมีเหตุการณ์นำรถยนต์ไปจอดแล้วทุบรถประท้วงหน้าศูนย์บริการรถยนต์ต่างๆอย่างที่เคยเป็นข่าวเกิดขึ้น

เมื่อพิจารณาถึงความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องของสินค้าตามกฎหมายของประเทศไทยนั้น กฎเกณฑ์เกี่ยวกับความชำรุดบกพร่องมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 1 หมวด 2 ส่วนที่ 2 ตั้งแต่มาตรา 472 ถึงมาตรา 474 โดยได้บัญญัติมาตราดังกล่าวไว้อย่างกว้าง ๆ เกี่ยวกับขอบเขตและความหมายของความชำรุดบกพร่อง ซึ่งในทางหนึ่งก็อาจจะส่งผลให้

สามารถใช้และตีความกฎหมายได้อย่างยืดหยุ่นตามกาลเวลา ในขณะที่เดียวกันก็อาจจะสร้างความสับสนและก่อให้เกิดอุปสรรคในการบังคับใช้ได้เช่นเดียวกัน อีกทั้งมาตราดังกล่าวได้มีการบัญญัติและบังคับใช้มาตั้งแต่ พุทธศักราช 2472 ด้วยกาลเวลาที่ผ่านมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนานย่อมต้องส่งผลต่อการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีอาจหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏในขณะนั้นกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏในปัจจุบันย่อมแตกต่างกันมาก ทั้งในแง่เทคโนโลยี ความซับซ้อนของสินค้า พฤติกรรมของกลุ่มสัญญา หรือวิธีการดำเนินการค้าขายก็แตกต่างกันมากในแง่เทคนิค ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์และศึกษาเปรียบเทียบเพื่อค้นหาปัญหาและวิธีการแก้ไขที่เหมาะสมเท่าที่จะเป็นไปได้เกี่ยวกับความชำรุดบกพร่องของสินค้า เพื่อให้บทบัญญัติของกฎหมายมีความชัดเจนเพียงพอในการคุ้มครองผู้บริโภคในสัญญาซื้อขายในกรณีที่สินค้านั้นชำรุดบกพร่อง ซึ่งผู้วิจัยได้พบประเด็นปัญหาต่างๆหลายประการด้วยกัน

4.1 ปัญหาเกี่ยวกับ “นิยาม” ของความชำรุดบกพร่องของสินค้า

เมื่อพิจารณานิยามความชำรุดบกพร่องของสินค้าจากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ปรากฏตามความในมาตรา 472 วรรคหนึ่ง¹ จะพบว่ามาตราดังกล่าวไม่มีการกำหนดนิยามของคำว่า “ชำรุดบกพร่อง” เอาไว้อย่างชัดเจน จึงก่อให้เกิดผลกระทบต่อความเกี่ยวกับความชำรุดบกพร่องของสินค้าได้ โดยเมื่อพิจารณาจากแนวคำพิพากษาฎีกาของประเทศไทยพบว่า ศาลฎีกาได้ตีความการส่งมอบทรัพย์สินที่ซื้อขายกันว่า “ต้องเป็นการส่งมอบที่ปราศจากความชำรุดบกพร่อง” เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 903/2519 จำเลยส่งสินค้าที่มีคุณภาพชำรุดบกพร่องถึงขนาดที่โจทก์ไม่อาจนำไปขายต่อได้ เป็นการผิดสัญญา จำเลยต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องดังกล่าว โจทก์มีสิทธิบอกเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 1614/2522 เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ขายทำงานได้ระบบเดียว อีก 6 ระบบทำงานไม่ได้ตามสัญญา ผู้ซื้อเลิกสัญญาได้ศาลให้คืนเครื่องคอมพิวเตอร์ผู้ซื้อไม่ต้องใช้ราคา แต่ให้ใช้ค่าใช้ทรัพย์สินที่ใช้ได้ 1 ระบบ

จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า การที่คอมพิวเตอร์ทำงานได้ไม่ครบทุกระบบตามที่ตกลง เครื่องสูบน้ำขาดอุปกรณ์ไม่สมบูรณ์ หรือรถยนต์มีกลิ่นเหม็น เป็นต้น กรณีดังกล่าวศาลฎีกาตีความว่าสินค้าเกิดความชำรุดบกพร่องเนื่องจากไม่เป็นไปตามสัญญาซื้อขายทรัพย์สิน

¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 472 วรรคหนึ่ง “ในกรณีที่ทรัพย์สินซึ่งขายนั้นชำรุดบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใดอันเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติที่ดี ประโยชน์ที่มุ่งหมายโดยสัญญาก็ดี ท่านว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบ”

ที่ปราศจากความชำรุดบกพร่อง แต่ในกรณีดังกล่าวต้องพิจารณาระหว่างการผิดสัญญาและความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องด้วย เนื่องจากความรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่องเป็นกรณีที่มีการชำระหนี้แก่กันแล้วแต่หนี้ที่ชำระแก่กันไม่สมบูรณ์ แต่ในกรณีที่เป็นกรณีผิดหน้าที่ตามสัญญานั้นอาจจะเป็นกรณีที่ชำระหนี้เป็นอย่างอื่น คือ คนละประเภทกับที่ตกลงไว้ก็ได้ ซึ่งจะมีข้อแตกต่างกันในเรื่องความหมาย เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 19653/2539 โจทก์ส่งกระดาษให้แก่จำเลยมีน้ำหนักไม่ถูกต้องตามขนาดที่ตกลงกันไว้เป็นการส่งมอบทรัพย์สินที่ขายผิดจากชนิดที่ตกลงกันตามสัญญา ถือได้ว่าโจทก์ไม่ชำระหนี้ตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ เป็นการไม่ปฏิบัติการชำระหนี้ตามสัญญา ไม่ใช่เรื่องเกิดความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ขายเพราะการชำระหนี้ตาม มาตรา 472 ต้องบังคับตามบทบัญญัติว่าด้วยการไม่ชำระหนี้โดยทั่วไป

กรณีปัญหาตัวอย่างหนึ่ง คือ กรณีที่ไปซื้อสินค้าและต้องนำมาประกอบเอง อย่างเช่นเฟอร์นิเจอร์ต่างๆ เมื่อซื้อสินค้านั้นสินค้านั้นมีความสมบูรณ์ไม่ชำรุดบกพร่อง แต่คู่มือในการประกอบสินค้านั้นผิด ทำให้เมื่อประกอบแล้วสินค้านั้นมีความเสียหาย เช่นนี้ถือว่าสินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่องหรือไม่

เมื่อพิจารณาความหมายของคำว่า “ชำรุดบกพร่อง” ตามมาตรา 472 นั้น พบว่ามาตราดังกล่าวไม่ปรากฏว่าหากเป็นกรณีที่คู่มือในการใช้สินค้านั้นแนะนำวิธีใช้ผิด หรือฉลากเกี่ยวกับตัวสินค้านั้นมีรายละเอียดหรือวิธีใช้ วิธีดูแลรักษาที่ผิด จนทำให้เมื่อผู้บริโภคใช้สินค้านั้นแล้วสินค้าเกิดความเสียหายหรือมีปัญหาขึ้น เช่นนี้ถือว่าสินค้านั้นชำรุดบกพร่องหรือไม่ และศาลฎีกาก็ไม่เคยมีคำพิพากษาที่วินิจฉัยเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวนี้ไว้

ในเรื่องปัญหาของนิยามคำว่า “ชำรุดบกพร่อง” กรณีที่คู่มือแนะนำวิธีใช้ผิด หรือฉลากเกี่ยวกับตัวสินค้านั้นมีรายละเอียดหรือวิธีดูแลรักษาที่ผิดนั้น กฎหมายของต่างประเทศ ทั้งสหรัฐอเมริกาและเยอรมัน ได้บัญญัติกรณีนี้ไว้อย่างชัดเจนเลยว่า สินค้าที่มีคำเตือน วิธีใช้ หรือวิธีแนะนำการดูแลรักษาที่ผิดวิธี แม้สินค้านั้นจะไม่มี ความชำรุดบกพร่อง แต่เมื่อผู้บริโภคซื้อสินค้านั้นมาแล้วปรากฏว่าผู้บริโภคใช้ตามคำแนะนำที่ผิดวิธีจนทำให้สินค้าเสียหาย สินค้าดังกล่าวก็ถือว่าเป็นสินค้าที่มีความชำรุดบกพร่อง ผู้ขายสินค้าต้องรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องนั้น

สหรัฐอเมริกา กำหนดไว้ว่า ความชำรุดบกพร่องจากการกำหนดข้อบ่งใช้หรือคำเตือน (Defect Because of Inadequate Instructions or Warning) หมายความว่า กรณีที่อาจหลีกเลี่ยงหรือลดความเสี่ยงต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้านั้นได้ ถ้ามีการให้ข้อมูลในส่วนของข้อบ่งใช้หรือให้คำเตือนอย่างเหมาะสมถึงอันตรายของสินค้านั้น

สหพันธสาธารณรัฐเยอรมนี กำหนดไว้ว่าการบกพร่องในการให้คำเตือนและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต (Failure to Warn and Development Risks) โดยกำหนดว่า การเตือนและหน้าที่

ต้องเฝ้าระวังความเสี่ยงภัยในสินค้าใดๆ ขึ้นอยู่กับประเภทและความน่าจะเป็นอันตรายของสินค้านั้นๆ ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายมีหน้าที่ดังกล่าว และอยู่ในฐานะที่จะทำหน้าที่เพราะรู้ข้อมูลและติดตามข้อมูลได้ดีกว่าผู้บริโภค

จากกรณีปัญหาดังกล่าวเกี่ยวกับนิยามของความชำรุดบกพร่องของสินค้าที่ผู้วิจัยกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับนิยามของคำว่าชำรุดบกพร่องโดยให้กำหนดหลักเกณฑ์ของสินค้าที่มีความชำรุดบกพร่องไว้ให้ชัดเจนและครอบคลุมถึงกรณีตามปัญหาข้างต้นด้วย เพื่อให้เกิดความชัดเจนขึ้นในการพิจารณาปรับใช้กรณีที่มีข้อพิพาทขึ้น และสามารถคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากสินค้าที่มีความชำรุดบกพร่องได้อย่างแท้จริง

4.2 ปัญหาเกี่ยวกับช่วงเวลาการมีอยู่ของความชำรุดบกพร่องของสินค้าและภาระการพิสูจน์

ในเรื่องของช่วงเวลาการมีอยู่ของความชำรุดบกพร่องของสินค้าและภาระการพิสูจน์ ซึ่งบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้บัญญัติไว้ว่า ความชำรุดบกพร่องของสินค้าที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบนั้นได้แก่ความชำรุดบกพร่องที่จะต้องมีอยู่ในเวลาใด ประเด็นปัญหาเรื่องเวลาที่ความชำรุดบกพร่องมีอยู่จะเป็นจุดแบ่งว่าในขณะที่ใดผู้ขายจำเป็นต้องรับผิดชอบกับความชำรุดบกพร่องอยู่ ซึ่งความชำรุดบกพร่องอาจเกิดขึ้นได้ในเวลาที่แตกต่างกันออกไป โดยกฎหมายลักษณะซื้อขายของประเทศไทยในปัจจุบัน ส่วนใหญ่กล่าวไว้ตรงกันว่าความชำรุดบกพร่องที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบนั้น ได้แก่ ความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่แล้วในเวลาซื้อขายกัน แต่ในประเด็นนี้ก็มีนักกฎหมายบางท่านเห็นว่า ได้แก่ ความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่ก่อนที่กรรมสิทธิ์จะโอนไปยังผู้ซื้อและแนวคำพิพากษาศาลฎีกาเดินตามหลักว่า ความชำรุดบกพร่องที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบนั้น ต้องเป็นความชำรุดบกพร่องที่มีอยู่ก่อนแล้ว หรือมีอยู่ในขณะทำสัญญาซื้อขายหรือในเวลาส่งมอบทรัพย์สินที่ขาย แต่ก็ไม่มีผู้ใดอธิบายไว้ว่าเหตุใดจึงควรเป็นเช่นนั้น

หลักเกณฑ์ที่กฎหมายของประเทศไทยใช้เป็นแนวทางพิจารณาในเรื่องนี้ก็คือ หลักการสันนิษฐานเจตนาของผู้สัญญาว่า ถ้าคู่กรณีได้ตกลงกันจะถือเอาเวลาใดเป็นเกณฑ์ที่จะรับรองว่าทรัพย์สินที่ขายปราศจากความชำรุดบกพร่อง ซึ่งเมื่อพิจารณาในแง่ผลได้เสียของแต่ละฝ่ายก็อาจมีได้ 2 จุดเวลา คือ เวลาที่ตกลงกันซึ่งเป็นคุณกับฝ่ายผู้ขาย กับเวลาที่โอนกรรมสิทธิ์ซึ่งเป็นคุณแก่ฝ่ายผู้ซื้อ แต่เมื่อพิจารณาถึงข้อเท็จจริงว่า การซื้อขายอาจทำได้โดยมีเงื่อนไขหรือเงื่อนไขการโอนกรรมสิทธิ์ และการโอนกรรมสิทธิ์นั้นอาจล่าช้าเกินไปจากเวลาทำสัญญาได้เป็นเวลานานๆ เช่น ใน

สัญญาซื้อขายผ่อนส่ง การที่จะกำหนดให้ผู้ขายมีหน้าที่รับประกันว่าทรัพย์สินปราศจากความชำรุดบกพร่องไปจนถึงเวลาที่กรรมสิทธิ์โอนยอมเป็นที่คาดหมายได้ว่าผู้ขายย่อมมีเจตนาโดยสุจริตรับรองว่าทรัพย์สินปราศจากความชำรุดบกพร่องเป็นเกณฑ์ ก็ควรถือเอาเวลาที่ตกลงทำสัญญาเป็นสำคัญ

กรณีที่เป็นการซื้อขายทรัพย์สินที่ยังไม่ได้กำหนดตัวไว้แน่นอนย่อมจะถือเอาเวลาที่สำคัญเป็นเกณฑ์ไม่ได้ เพราะยังมีการกำหนดตัววัตถุแห่งหนี้ให้แน่นอนลงไป ในกรณีเช่นนี้อาจคาดหมายได้ว่า ผู้ขายย่อมรับรองในคุณสมบัติของทรัพย์สินที่ขายจนกระทั่งถึงเวลาที่ได้มีการกำหนดตัวทรัพย์สิน

เมื่อสินค้าเกิดความชำรุดบกพร่องขึ้นแล้ว และต่อมามีการฟ้องร้องคดีต่อศาล ผู้บริ โภคหรือผู้เสียหายที่เป็น โจทก์ฟ้องคดีจำเป็นต้องมีหน้าที่หรือภาระการพิสูจน์ โดยจะต้องพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าสินค้านั้นเกิดความเสียหายขึ้น และจะต้องพิสูจน์ต่อไปอีกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นมานั้นเกิดขึ้นตั้งแต่เมื่อไหร่ ช่วงเวลาใด และเกิดขึ้นจากอะไร เนื่องจากว่าผู้บริ โภคหรือผู้เสียหายนั้นเป็นผู้กล่าวอ้างเหตุความเสียหายขึ้นมา ตามกฎหมายพยานหลักฐานจึงกำหนดให้ผู้บริ โภคหรือผู้เสียหายที่เป็นโจทก์มีหน้าที่หรือภาระการพิสูจน์นั่นเอง

จากหลักเกณฑ์ช่วงเวลาคำมีความชำรุดบกพร่องของสินค้าข้างต้น ผู้วิจัยพบปัญหาก็คือ ในปัจจุบันนี้สินค้ามีความซับซ้อนมากขึ้น ทั้งในแง่ของการผลิต การบรรจุ การเก็บรักษา หรือแม้แต่การใช้สินค้าเอง ซึ่งจะส่งผลต่อความซับซ้อนของความชำรุดบกพร่องที่จะเกิดขึ้นด้วย โดยในบางกรณีสินค้านั้นอาจจะแสดงความชำรุดบกพร่องออกมาหลังจากใช้ได้ไปไม่นานนัก เช่น กรณีของผู้บริ โภคที่ซื้อรถยนต์ไปใช้งาน เมื่อไปงานไปประมาณ 3 เดือน ปรากฏว่าระบบเกียร์มีปัญหา เช่นนี้หากคดีไปสู่ศาล ผู้ซื้อสินค้าจะต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าสินค้านั้นชำรุดบกพร่องมาตั้งแต่ต้นแต่เพียงแสดงอาการออกมาภายหลัง เนื่องจากสภาพปัจจุบันสินค้านี้มีมากมายและมีความซับซ้อนในกระบวนการผลิตมากขึ้น ดังนั้น การที่กำหนดให้เวลาที่ความชำรุดบกพร่องมีอยู่และภาระการพิสูจน์ก็ไม่ควรจะต้องตกแก่ผู้ซื้อมากนักเพราะจะทำให้ผู้ซื้อเสียเปรียบ เนื่องจากรถยนต์นั้นมีการผลิตที่ซับซ้อนไม่สามารถตรวจสอบได้โดยละเอียดในขณะที่รับมอบสินค้านั่นเอง

ในกรณีของต่างประเทศ สหพันธสาธารณรัฐเยอรมนีในส่วนของระยะเวลาของความชำรุดบกพร่องนั้น กฎหมายเยอรมันได้กำหนดให้ความชำรุดบกพร่องต้องมีอยู่ก่อนส่งมอบหรือขณะส่งมอบสินค้า และความชำรุดบกพร่องนั้นอาจมีอยู่หรือเกิดให้ภายในระยะเวลา 6 เดือนหลังจากส่งมอบสินค้าแล้ว และในเรื่องของภาระการพิสูจน์นั้น กฎหมายของต่างประเทศทั้งสหรัฐอเมริกา ประเทศอังกฤษ สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหพันธสาธารณรัฐเยอรมนี ก็ได้กำหนดไว้แต่เพียงว่าผู้ซื้อสินค้าเพียงแต่พิสูจน์ว่าได้รับความเสียหายจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่องนั้นก็เพียงพอ

แล้ว ที่เหลือเป็นหน้าที่ของผู้ขายสินค้าว่าสินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่องมาแต่เมื่อใด และสินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่องเพราะสาเหตุใด

จากกรณีระยะเวลาของความชำรุดบกพร่องว่าจะมีขึ้นเมื่อใดที่ผู้ขายสินค้าจะต้องรับผิดชอบและในเรื่องของภาระการพิสูจน์นั้น ผู้วิจัยเห็นว่ากฎหมายของประเทศไทยมิไม่มีความชัดเจนในส่วนนี้ และเรื่องของภาระการพิสูจน์ก็ตกแก่ฝ่ายผู้บริโภคหรือผู้เสียหายมากเกินไปผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายในส่วนนี้ด้วย โดยให้นำความคิดเกี่ยวกับบทสันนิษฐานว่าภายใน 6 เดือนนับแต่วันที่รับมอบสินค้าหากปรากฏความชำรุดบกพร่องก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าทรัพย์สินชำรุดบกพร่องมาก่อนวันส่งมอบ และให้ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการธุรกิจเป็นผู้นำสืบต่อไป

4.3 ปัญหาเกี่ยวกับอายุความการฟ้องคดี

อายุความฟ้องคดีเรียกให้ผู้ขายรับผิดชอบเพื่อความชำรุดบกพร่อง โดยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 474² กำหนดให้ฟ้องได้ภายใน 1 ปีนับแต่เวลาที่พบเห็นความชำรุดบกพร่องนี้ ซึ่งจากบทบัญญัติดังกล่าวอาจก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในการฟ้องร้องคดี ด้านหนึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่แน่นอนขึ้นกับทางฝ่ายผู้ขาย เพราะผู้ขายไม่มีทางรู้ได้เลยว่าเมื่อใดตนจะพ้นจากความรับผิดชอบ ส่วนทางผู้ซื้อนั้นแม้จะได้หลักประกันว่าอาจฟ้องเรียกให้ผู้ขายรับผิดชอบได้ภายใน 1 ปี นับแต่เวลาที่พบเห็นความบกพร่อง แต่ในทางปฏิบัติหากผู้ซื้อพบความชำรุดบกพร่องหลังจากใช้สินค้านั้นไปแล้ว 5 ปี และต้องการให้ผู้ขายรับผิดชอบ ผู้ซื้อย่อมมีหน้าที่นำสืบว่าความชำรุดบกพร่องนั้นมีอยู่ก่อนหรือในเวลาที่ทำสัญญาซื้อขายกัน ซึ่งทำได้ยากในทางปฏิบัติ

สหรัฐอเมริกา กำหนดเรื่องอายุความแตกต่างกันไปในแต่ละรัฐ แต่โดยทั่วไปแล้วการฟ้องร้องเพื่อความเสียหายแก่ชีวิตและร่างกายนั้น มีอายุความประมาณหนึ่งถึงสามปีนับแต่วันที่ความเสียหายเกิดขึ้น แต่สำหรับกรณีที่มีความเสียหายที่ไม่อาจเห็นประจักษ์ได้ มลรัฐส่วนใหญ่ถือว่าอายุความเริ่มนับเมื่อผู้เสียหายรู้หรือควรรู้ถึงความเสียหายนั้น แต่ในบางมลรัฐได้นำหลักไม่พิจารณาว่าความเสียหายเกิดขึ้นเมื่อใด แต่กำหนดว่าผู้เสียหายจะมีสิทธิฟ้องคดีได้ไม่เกินระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด นับแต่วันที่สินค้านั้นได้ออกวางจำหน่าย ซึ่งจะยาวกว่าคือส่วนใหญ่แล้วจะมีระยะเวลา 15-20 ปี

ประเทศอังกฤษ กำหนดอายุความว่า การฟ้องเรียกให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้า ให้ฟ้องภายในอายุความ 3 ปี นับแต่วันเกิดเหตุการณ์ฟ้องร้องเกี่ยวกับการได้รับ

² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 474 “ในข้อรับผิดชอบเพื่อชำรุดบกพร่องนั้น ท่านห้ามมิให้ฟ้องคดีเมื่อพ้นเวลาปีหนึ่งนับแต่เวลาที่ได้พบเห็นความชำรุดบกพร่อง”

บาดเจ็บหรือได้รับความเสียหาย หรือภายใน 3 ปีนับแต่วันที่โจทก์ได้รู้หรือควรจะรู้ถึงการบาดเจ็บหรือความเสียหายนั้น ในกรณีที่เป็นการบาดเจ็บในร่างกายบุคคลเพียงอย่างเดียว ศาลมีอำนาจใช้ดุลยพินิจที่จะไม่วินิจฉัยเรื่องอายุความ 3 ปี นั้นได้ไม่ว่ากรณีใดๆก็ตาม ห้ามมิให้ฟ้องคดีเกินกว่า 10 ปี นับแต่วันที่จำเลยได้จำหน่ายสินค้าแก่บุคคลอื่น

สาธารณรัฐฝรั่งเศส การฟ้องคดีตามหลักความรับผิดชอบทางสัญญาที่มีอายุความทั่วไปในการฟ้องร้อง 3 ปี นับแต่วันส่งมอบ แต่อาจมีกรณีที่กฎหมายกำหนดอายุความไว้โดยเฉพาะ เช่น กรณีฟ้องร้องคดีต่อนักธุรกิจจะมีกำหนดอายุความ 10 ปี

สหพันธสาธารณรัฐเยอรมนี ได้แบ่งอายุความใช้สิทธิเรียกร้องออกเป็น 30 ปี 5 ปี และ 2 ปี โดยอายุความ 30 ปี ใช้ในกรณีที่บุคคลภายนอกใช้สิทธิติดตามเรียกทรัพย์สิน หลังจากได้ยอมสละทรัพย์สินนั้นไป รวมถึงสิทธิอื่นๆที่ได้จดทะเบียนในที่ดินด้วย แต่ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งปลูกสร้างจะมีอายุความ 5 ปี ส่วนเรื่องอื่นๆ เช่น สัมหาริมทรัพย์ มีอายุความใช้สิทธิเรียกร้อง 2 ปี กรณีที่สินค้าชำรุดบกพร่องและผู้ขายได้ปกปิดความบกพร่องโดยฉ้อฉล การใช้สิทธิเรียกร้องจะเป็นไปตามอายุความทั่วไป (Stand Limitation Period) คือ 3 ปี นับแต่เมื่อเจ้าหนี้ได้รู้หรือควรรู้ถึงเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดข้อเรียกร้องและรู้ถึงตัวลูกหนี้

จากบทบัญญัติอายุความของต่างประเทศจะเห็นว่า กรณีของต่างประเทศทั้งประเทศอังกฤษและสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้กำหนดอายุความในการฟ้องเรียกให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบนั้นยาวกว่าประเทศไทย ซึ่งจะส่งผลดีว่าการกำหนดอายุความแค่ 1 ปีไว้แบบประเทศไทย เพราะในแง่ของผู้ประกอบการก็สามารถแน่ใจได้ว่าสินค้าที่ตนขายไปแล้วนั้นตนจะไม่ถูกฟ้องหรือเสี่ยงต่อการถูกฟ้องภายในระยะเวลานั้นๆ และในแง่ของผู้บริโภคก็สามารถใช้สิทธิฟ้องภายในกำหนดระยะเวลาที่ไม่ยาวนานจนเกินไป ซึ่งจะส่งผลให้เรื่องการพิสูจน์ถึงความชำรุดบกพร่องนั้นทำได้ง่ายขึ้นด้วย เพราะถ้าระยะเวลาที่ยาวนาน การจะพิสูจน์ว่าความเสียหายนั้นเกิดจากสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง หรือพิสูจน์ว่าสินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่องมาตั้งแต่แรกนั้นจะทำได้ยากมากๆ

กรณีปัญหาดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงขอเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับอายุความในการฟ้องให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบกรณีที่สินค้านั้นมีความชำรุดบกพร่อง โดยควรกำหนดเป็นเกณฑ์ว่าให้ฟ้องภายในระยะเวลา 1 ปีนับแต่วันที่ได้รับความเสียหายหรือพบความชำรุดบกพร่องของสินค้านั้น แต่ห้ามมิให้ฟ้องเกิน 5 ปีนับแต่วันรับมอบสินค้า

จากการที่ผู้วิจัยทำการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาต่างๆในเรื่องของความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของสินค้าดังกล่าวในบทที่ 4 นี้ จะเห็นได้ว่ากฎหมายของประเทศไทยในเรื่องดังกล่าวยังคงมีปัญหาอยู่ทั้งปัญหาจากการบัญญัติกฎหมายขึ้นมา ปัญหาการตีความ และปัญหาจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งเมื่อนำมาวิเคราะห์กับหลักเกณฑ์ของกฎหมายในต่างประเทศในเรื่อง

เดียวกันนี้แล้วก็จะพบว่ากฎหมายของต่างประเทศนั้นบัญญัติกำหนดในเรื่องดังกล่าวไว้ครอบคลุม และชัดเจนกว่าของประเทศไทย ทำให้เมื่อเกิดข้อเท็จจริงพิพาทตามสภาพปัญหาในแต่ละเรื่อง ขึ้นมานั้น หากเป็นกรณีของต่างประเทศสามารถที่จะนำกฎหมายที่เกี่ยวข้องเข้ามาปรับใช้ได้ อย่างทันทีและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ดังนั้น กฎหมายของประเทศไทยในเรื่องดังกล่าวนี้ควรที่จะได้รับการ แนะนำ ปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมให้ดียิ่งขึ้นเพื่อที่จะนำไปปรับใช้กับข้อเท็จจริงที่จะเกิดขึ้นต่อไป